

Serdar Korucu: Ermeni Soykırımı Döneminde Telafer

Posted on 08/09/2017

Irak güçlerinin IŞİD'e karşı başlattığı operasyonda denetime geçen son yer Musul'un merkezi olduğu Ninova eyaletinin önemli yerleşim merkezinden Telafer oldu. Açıklamayı Irak Başbakanı Haydar El İbadi Ağustos ayının son gününde yaptı ve Haziran 2014'ten bu yana IŞİD işgalindeki bölgenin tamamen temizlendiğini duyurdu. Türkiye'den Dışişleri Bakanlığı nezdinde yapılan açıklamadaysa operasyondan memnuniyet ifade edildi ancak bir de önemli bir vurgu yapıldı. Telafer "Tarih boyunca Iraklı Türkmen soydaşlarımızın yoğun yaşadığı yer" diye niteleniyordu.

Bu açıklamada olduğu gibi her dönem Türkmen nüfusunun yoğunluğu ile Türkiye'nin gündemine giren Telafer, Ermeni Soykırımı dönemindeyse sürgünler için Musul merkezine gitmeden önce pazarlarda Türkmenlere satıldıkları yerlerden biriydi. Prof. Verjine Svazlian* tarafından toplanan Ermeni Soykırımı anlatılarında da bu bölge yer almakta.

Aile kökleri Sasunlu olmasına rağmen 1893'te Yedesya'nın (Urfa) Gamurç köyü doğumlu Khaçer Hakop Ablaputyan'ın ailesi "Asur'un başkenti" diye andıkları Musul'a varmadan önce Telafer'den geçiyordu. Ablaputyan, "Biz çok büyük bir köy olan Telafer'e gittik; pek çok Ermeni orada kaldı" diye anlatıyordu. Kalanlardan, daha doğrusu kalmak zorunda olanlardan biri 1909 Zeytun doğumlu Gayane Aturyan'dı.

Zeytun'da değirmen taşı ustası olarak anılan Aturyan ailesinin fertlerinin büyük bölümü çöle sürüldüklerinde hayatını kaybetmişti. Gayane Aturyan, "Sürgünün dayanılmaz yollarında dört kız kardeşim de arka arkaya bir hafta içerisinde öldü; ama, açlıktan mı, hastalıktan mı öldüklerini bilmiyorum. Sadece bildiğim şudur ki, ben mucize eseri olarak kurtulup hayatta

kaldım” diyordu anılarında.

“Telafer’de beni yeni Türkmen babama sattılar”

Babası ve büyükannesi de yolda hayatını kaybeden aile sadece anne ve kızından ibaret kalmıştı. Ve bir gün onlar da Çeçen çetelerin saldırıları sonucu birbirinden ayrılıyordu. Gayane Aturyan’ı kaçıran kişinin götürdüğü yer Telafer’di. Aturyan o günleri şöyle anlatıyordu:

“Çeçen beni Irak’ın Telafer adı verilen kentindeki pazara götürdü ve beni yeni Türkmen “babam” a sattı. Onun yanında beş yıl kaldım. Bütün gün karın tokluğuna çalışıyordum. Evi, avluyu süpürüyor, su taşıyor, hayvanlara yem veriyordum; o tür şeyler yapıyordum.”

Hayatta kalan Gayane Aturyan’ın kimliği pek çok Ermeni gibi bu süreç içerisinde değiştiriliyordu: “Yüzüme mavi dövme yaptılar ki, Arap görünümüne bürüneyim; adımları da Nuriye koydular”. Hayatını değiştiren an ise Ermeni yetimleri aileleri ile buluşturmaya çalışanlar sayesinde geliyordu:

“Ermeni misin?”

“Günün birinde de gelip, ya yetimhaneye yerleştirmek, ya da kendi ebeveynlerine teslim etmek için Ermeni çocuklarını aramaya, toplamaya başladılar. Gelip beni de bir yere götürdüler.

İngiliz miydi, neydi bilmiyorum; iyi bir insandı; o bana sordu:

“Ermeni misin?”

“Hayır” diye cevap verdim; zira, beş yıl boyunca bizi o kadar alıştırmışlardı ki, artık biz de Ermeni olmadığımızı inanmıştık.

“Hiç akraban var mı?” dedi.

“Hiç kimsem yok” dedim, “Yalnız küçük, zayıf bir annem vardı, herhalde o da ölmüştür.”

Bir çete saldırısında ailesinden kopartılan, Telafer’de Türkmen bir aileye satılan, kimliği değiştirilen küçük kız, annesinin varlığını hatırlamakta bile zorlansa da sonunda ona kavuşuyordu:

“O zaman beni küçük, zayıf bir kadının oturduğu başka bir odaya götürdüler. O kadına sordular:

“Bu mu senin kızın?”

Ona daha önce üç kız göstermişlerdi. O da “Hiçbiri benim kızım değil” demişti. Ama beni görünce dudakları titreyerek ağlamaya başladı; konuşamadı; yalnız “Gayane!” dedi.

“Ben annemin sesini hatırladım, “Anne!” dedim ve birbirimize sarıldık; ikimiz beraber ağlamaya başladık. Ama, ben Ermenice konuşmayı unutmuştum.”

Kaynak: bianet.org